Gebrevetteerde specialisten

✱ ✱ Een moderne krijgsmacht kan het niet stellen zonder een uitgebreid arsenaal van technische hulpmiddelen van de grootste verscheidenheid. In de oorlogvoering is de rol van de techniek steeds belangrijker geworden en in de voorbereiding op de oorlogstaken neemt dat zelfde element dan ook een essentiële plaats in. Bijgevolg is ook de behoefte aan technisch geschoold personeel gegroeid, zowel op de lagere niveaus waar de middelen moeten worden gebruikt en onderhouden, als in de staven waar de tactische en technische eisen worden geformuleerd aan welke het aan te schaffen materieel zal moeten voldoen. Zoals zo vaak het geval is, schort er ook hier wel het een en ander aan de gewenste goede verstandhouding tussen het stafechelon en het gebruikersniveau; de communicatie is niet altijd optimaal en het is bepaald geen zeldzaamheid als de gespecialiseerde technicus uit de lagere regionen zijn gebrevetteerde pendant met terughoudendheid en een zekere mate van argwaan bejegent. Ook de meer algemeen geschoolde collega's blijken vaak behept met een overeenkomstige instelling tegenover hen die een hogere technische vorming prefereerden boven een voortzetting van hun loopbaan in tactiek en logistiek en aan wie daarom niet zelden het etiket wordt opgeplakt dat zij die keuze maakten omdat zij zich ongeschikt hadden betoond voor een reguliere managersfunctie. Stellig zijn er gevallen aan te wijzen waarin een dergelijk oordeel gegrond mag worden genoemd, maar uiteraard gaat het niet aan allen die in een later stadium voor specialisatie kozen over één kam te scheren: er dient terdege onderscheid te worden gemaakt tussen wat regel is, en wat uitzondering.

Het gezegde „onbekend maakt onbemind" lijkt zeer wel van toepassing op het dienstvak van de Technische Staf, waarin de bovenbedoelde „technische specialisten" zijn ondergebracht. Voor het geven van voorlichting met het oogmerk die onbekendheid weg te nemen doet zich slechts sporadisch een passende gelegenheid voor. Dat dit nummer van de Militaire Spectator vrijwel geheel is gewijd aan de Technische Staf en de activiteiten van de tot dat dienstvak behorenden is dan ook gevolg van een weloverwogen zóéken naar een aanleiding om de redactionele schijnwerper te kunnen richten op dit specialisme. Die aanleiding vond de redactie in het derde lustrum van de vereniging waarin de onderwerpelijke categorie zich heeft verzameld.

Het Dienstvak van de Technische Staf werd bij Koninklijk Besluit nr 28 van 12 oktober 1954 opgericht per 1 november 1954. Eerst acht jaren later, in september 1962, kwam het tot de oprichting van een vereniging zoals ook andere wapens en dienstvakken die kennen. In de welluidende en niet minder welsprekende naam van deze Vereniging van Hoger Technisch gevormde Officieren van de Koninklijke Landmacht, „Arte Pugnantibus Adsum", ligt tevens besloten welke taak de officieren van de Technische Staf is opgelegd. Immers, in gewoon Nederlands vertaald betekent dat zoveel als „ik sta de strijder bij met kennis". Begrijpelijkerwijze telt de vereniging, die op 24 maart 1965 Koninklijke goedkeuring mocht verwerven, slechts weinig leden. De exclusiviteit van het dienstvak houdt uiteraard de kwantiteit binnen nauwe grenzen en dientengevolge is ook het ledental beperkt. Gewone leden zijn de in werkelijke dienst zijnde officieren van de Koninklijke landmacht die een hogere technische vorming hebben genoten; hun aantal bedraagt ruim zeventig. Bijzondere leden kunnen zijn gewezen officieren die vroeger gewoon lid zijn geweest, en bovendien staat dat lidmaatschap open voor bij de KL werkzame burgeringenieurs; het totale aantal bijzondere leden bedraagt meer dan dertig.

Zoals reeds in de eerste alinea van dit editoriaal werd aangegeven, is de behoefte aan technisch geschoold personeel sterk gegroeid. Dat verschijnsel kan worden vastgesteld in vrijwel elke hedendaagse krijgsmacht. Doordat de bewapening in

haar geavanceerde wapensystemen steeds hogere eisen stelt, de voertuigen en het verbindingsmaterieel steeds gecompliceerder zijn geworden en in het bijzonder de noodzaak tot vooruitdenken om steeds hoogwaardiger adviseurs doet vragen, is ook de functie van de officier van de Technische Staf meer op de voorgrond gekomen, hoewel zijn werkzaamheden in het algemeen niet op het eerste plan worden verricht. In de Nederlandse krijgsmacht heeft hij zich dan ook een niet meer weg te denken plaats verworven.

De ontwikkelingen na de Tweede Wereldoorlog hebben daartoe wel zeer in het bijzonder bijgedragen. In die periode van wederopbouw van de Nederlandse strijdkrachten werd de materiële problematiek aanvankelijk hoogst eenvoudig opgelost: bewapening en verdere materiële uitrusting werden kant en klaar uit het buitenland ontvangen, in het kader van de bondgenootschappelijke hulpverlening. De troepenorganisatie, de tactiek en de logistiek werden tegelijkertijd vrijwel ongewijzigd overgenomen, en van een eigen Nederlands eisenpakket kon bijgevolg maar nauwelijks worden gesproken. Met het beëindigen van het buitenlandse hulpprogramma diende zich de noodzaak aan dat ons land te eniger tijd zelf zou moeten gaan aanschaffen en derhalve ook doordachte keuzen zou moeten kunnen maken uit hetgeen door de concurrerende producenten werd aangeboden; ergo, het adviseren over die keuze werd meer dan ooit tevoren een taak waarvoor het onafhankelijke, kritische en deskundige oordeel van de vakman de doorslag ging geven. Die vakman was en is de officier-ingenieur, de functionaris die beide kwaliteiten in zich verenigt en die zowel voor zijn militaire status als voor zijn technische hoedanigheid de vereiste hoogwaardige opleiding heeft voltooid.

De verwervingssector is dan ook het werkterrein voor verreweg de meeste officieren van de Technische Staf, zij het niet het enige. (Voor nadere informatie moge worden verwezen naar het hierna geplaatste artikel „Plaats en functie van de officier van de Technische Staf"). Enkele van de grote aanschaffingen die mogen worden geschreven op het conto van de verschillende projectbureaus die door officieren van de Technische Staf worden geleid, zijn de Leopard, de 35 mm mechlua, de Tow, de Lance, het 25 mm boordwapen, en de pantserrupsfamilie. De buitenstaander — en zelfs ook wel een enkele insider — beseft vaak nauwelijks de hoeveelheid werk die aan een dergelijk project moet worden besteed; een globaal idee kan hieruit worden verkregen dat voor de Leopard in totaal acht jaren lagen tussen het begin van de marktverkenning in 1963 en de voltooiing van de instroming van 1969 tot 1971; het aanzienlijk complexere mechluasysteem, waarmee eveneens een begin werd gemaakt in 1963, zal nog veel langere tijd in beslag nemen want de instroming daarvan zal eerst over enkele jaren plaatsvinden!

In kringen van de Technische Staf heerst de mening dat het aantal officieren-ingenieur sterk zou moeten worden uitgebreid. Als een der argumenten daarvoor wordt dan aangevoerd dat andere krijgsmachten, met name de grotere, op ministeries, in staven en ter bemanning van hun onderzoeks- en beproevingsorganen en -installaties beschikken over grote aantallen overeenkomstig gekwalificeerd personeel, terwijl nochtans het materieelpakket qua grootte en variatie nauwelijks verschilt. Tegen een dergelijke redenering behoort evenwel te worden ingebracht dat het de voorkeur zou verdienen als er een gedegen behoeftebepaling zou worden uitgevoerd ter vaststelling van de aantallen officieren die nodig zijn om een verantwoord bestand aan officieren van de Technische Staf op te bouwen en in stand te houden: bedacht moet immers worden dat een mogelijke vergroting van het aantal gebrevetteerde „technische specialisten" altijd zal neerkomen op een overeenkomstige aderlating van het bestand aan voor de gebruikelijke, niet-gespecialiseerde functiegebieden bestemde beroepsofficieren. In dat verband ware het wellicht zelfs dienstig de vraag te bezien of alsdan bepaalde delen van het gespecialiseerde takenpakket niet beter zouden kunnen worden afgestoten dan wel worden verricht door daartoe zg. horizontaal instromende specialisten, zulks bij wijze van vergelijking met de karakteristieke militaire functies die onder geen beding kunnen worden afgestoten en waarvoor horizontale instroming niet mogelijk is door het ontbreken van overeenkomstige opleiding en vorming elders dan in de krijgsmacht.

Een ander aspect dat nauw met het vorenstaande is verbonden, verdient al evenzeer vermelding. Daarbij gaat het om de feitelijke beperktheid van de carrièremogelijkheden van de officier van de Technische Staf. Weliswaar kan soms een zekere afgunst worden geconstateerd bij hen die menen dat hij „toch maar mooi in rijkstijd en op rijkskosten ingenieur is kunnen worden en bovendien nog moeiteloos kolonel of hoger zal worden", dat neemt niet weg dat daartegenover staat dat de krijgsmachtorganisatie weinig neiging aan de

dag legt af te wijken van het beleid dat haar leden betitelen als „afstraffen van specialisatie". De mogelijkheden voor *job rotation* binnen het specialistische gebied zijn dan ook beperkt, niet in de laatste plaats omdat de organisatie voor bepaalde functies een dermate grote technische deskundigheid moet eisen dat die niet in de waagschaal mag worden gesteld door een frequente wisseling van de betrokken functionarissen. Het ligt in de rede dat het personeelsbeleid niet altijd een ideale oplossing kan garanderen voor de man wiens loopbaan op dood spoor dreigt te komen omdat discontinuïteit in de vervulling van zijn functie onaanvaardbaar wordt geacht. Gelijksoortige overwegingen gelden al evenzeer waar het gaat om de wens van de officier van de Technische Staf, te worden beschouwd als een potentiële manager voor de bezetting van de schaarse topfuncties elders in de militaire organisatie: in het algemeen worden zijn managerskwaliteiten óf ontkend, óf ernstig betwijfeld op grond van zijn hoofdzakelijk ánders gerichte hogere vorming en daarna volgende tewerkstelling. Anders gezegd, zijn kans op een meer „generalistische" topfunctie is bedenkelijk klein.

Het zal de lezer van dit aan de Technische Staf gewijde nummer misschien ietwat vreemd aandoen dat in het begeleidende editoriaal een nogal sobere beschouwing ten beste wordt gegeven, waarin met het oog op een eventueel gewenste uitbreiding van het personeelsbestand van dat dienstvak een duidelijke limietstelling wordt bepleit en waarin voorts wordt gewezen op de relatief kleine afmetingen van de personeelspiramide en de beperkte carrièremogelijkheden daarin. Verondersteld wordt echter dat ook de lezer zelf wel tot gelijke gevolgtrekkingen had kunnen komen. Hoofdzaak is, te bedenken wat de thans jubilerende vereniging in haar zinspreuk tot uitdrukking brengt, namelijk dat haar leden zich verplichten tot het verlenen van *bijstand*. Dat houdt derhalve in dat de hóófdinspanning, en dus ook het zwaartepunt, elders ligt. Met alle consequenties van dien.

Naar waarheid behoort bij dat alles wel te worden erkend dat de Koninklijke landmacht van die bijstand van haar gebrevetteerde specialisten tot dusverre ruimschoots heeft kunnen profiteren.

Daarom is het „onbekend" betreurenswaard, en het „onbemind" niet rechtvaardig; verbetering van beide is geboden, en tot dat doel moge dit nummer een bijdrage leveren!